

ՄԱՍԼՈՒ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

[illegible]

տեսակային տիպար Ալբերտոյ ճե-
րեհակնիս: Նույնացվեց նաև, որ
Գեղարգոյն հոգեւոր խորհրդի
կազմի առաջիկայում համալրու-
մի է մեկնակի անում մանկեղ-
ջարեւիտիայից և Ռուսաստանի
Ռդպէս առեւտրապետներ՝ ժո-
ղով վարեցիկ գերաշնորհ Տ.
Վաչէ արքեպիսկոպոս Յովնե-
փյանի և Արեւմտյան եվրոպայի
հայրապետական պատմիկական
Փարիզի հայոց առաջնորդ գե-
րաշնորհ Տ. Գյուր արքեպիսկո-
պոս Լազգապայան:

Ապա ԱՄՆ Արեւմտյան թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Դով-
նան արքեպիսկոպոս Տերտերյա-

գրկելու ուղղությամբ կատարված աշխատանքների զեկույցը եւ թելադրեց ամբողջացնելու թեմի կազմավորման գործընթացը:

Մտադրության առարկա դարձած վերստին փրահայաց թծիկի իրավական կարգավիճակի հարցը, որը մեծապես շարունակում է խոչընդոտել թեմում ազգային-էկեղեցական կյանքի բնական կազմակերպմանը: Որոշվեց շարունակել բանակցությունները Վրաստանի իշխանությունների հետ՝ վրաց Ուղղափառ Եկեղեցու կեսօրյա փրահայաց թծիկ պաշտոնը կատարող հաստատման գործընթացն արդյունավոր լուծման առաքելություն համար:

Եկեղեցու հոգեւոր-քարուղծական առաքելության վերաշխուժացման շրջանակներում Գերեզույկ հոգեւոր խորհուրդը կարելիութեամբ ընդգծեց ծխական համայնքների վերազանգացման գործը, եկեղեցականների պատարասությունը, երիտասարդաց միությունների ընդլայնումն ու գործունէութեան համակարգումը, վանքերի եւ եկեղեցիների վերակառուցումն ու կառուցումը, եկեղեցիների ու սրբավայրերի ուխտի օրերը տոնակատարութեան ավանդույթ վերականգնումը:

[illegible]

զերագույն հոգեւոր խորհրդի անդամները ժողովի ավարտին նույնօրեկի 5-ին, իրենց շնորհակալ վարածներն ու բարձրադասանքները հեղեին Նորին Սրբութեան գահակալության վեցերորդ տոբերդարի՝ աղիւծով: Վեհափառ Յայրապետն իր գոհունակութիւնն ու փափաքատեղ բերն խորհրդի անդամներին՝ կարտաված արդյունաւետ աշխատանքի համար: Ժողովը փակվեց ժողովակալի առաջնով:

Կիրակի՝ նոյեմբերի 6-ին, Հայաստանյայց Առաքելական Սր. Եկեղեցին
նշեց Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գաբրելի Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օծման եւ
գահակալության 6-րդ տարեդարձը: Հայոց բոլոր եկեղեցիներում հավարտ
եւ ժողովուրդի կառուովեց Հայրապետական մաղթանք:

[illegible][illegible]

Աներկիր պահեստ մեր հաւաքոք: Անսանք շրմստմոյ յոտջնն եւ ապա մեր մէջ պիտի գտնենք վերակերտումի ոգին՝ ի խնդիր Հայաստանեայց Առաքելական մեր Մայր Եկեղեցւոյ եւ ի բարգաւաճումն Սուրբ Էջմիածնի եւ Երուսաղիմի մեզ եւ Վեհապառ Հայրապետին»:

Միանմեծ է իրականացնում իր օրհանգիստը՝ Պ. Դուրաթյանի ակադրոսի Էդման Ս. Սեդրակի առջեւ կատարվել է Պայ-
րապետության մարտնչւմ:
Արդարողութայն մասնակցում էին Մայլո Աթորի միաբաններ, թեմական ա-
ռաշնորդներ, զեղապետի ղեկնել խորհրդի անդամներ, ազգային քաղաքա-
ներ, ՄԱԿ Արեւմտային հայոց թեմի մասնական խորհրդի անդամներ է քազմա-
նել հավաքապայտւմներ, որոնք ելել էին իրենց կարիւրն ու սերը հայտնելու
կարգաւորելու ոչ կրաւաւորներու գաղախակի:

Տա՛ր է 2

Ступень 2

ՍԵՆԵԿԱՅԷ ԵՎ ԽՈՐՆՈՒՐԴ

U u u u u u

Սկզբը՝ թիվ 11-12, 15-18, 20

ՄԱՅԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

Երբևէ մարդու մահը չէր առջեղ ռոշո
առջեղ է ղուռ, որոցը պատահալաննեղը
վրաղը մամանակ չեղը կարողանն գտնեղ
մարդան իղ եղթթամը քաղի է: Աղ իսկ
մարդանող իս եղթեղ չի կարող չաղի
մարդան լիսնեղ: Եղթ աղեղանող ծաղուն է:
Մաղեղ չի կարող խաղան տղիեղ, ես եղթ
մաղեղ կաղունն է, աղա իսղաղիկող չի, որ
մաղեղ սանողթղթն լիս: Ճիշտ աղանն է
աղ կամ մաղեղ եղթեղ չն կարող կաղուն
մաղ, որդիլիեղնեղ մաղունն սըր է: Եղթ
մաղեղ իղ սաղա ընողթղթամը մեղաղոր
մաղաղ, ժիղիկեղ նեղև կաղ ընողթղթուն, ե
ս ողունն իսղաղանաղ:

[illegible]

ՄԱՐԿՈՍ ԽԳՆԱԿՈՐ

16 JUL 1997

Սկիզբն՝ թիվ 18-20

131. Տախիբից իշեցված անդամալույցն (Մարկ. Բ 4) խորհրդանշում է այն մեղավորին, ով Աստուծո անունով հանդիմանվում է հավատարմավոր անձանց կողմից և նրանց հավատի շնորհիվ թողություն ստանում:

132. Ավելի լավ է սրտանց աղոթես մերձավորիդ համար, քան ամեն անգամ, որ մեղանում է, կշտամբես նրան:

134. Ուլբեր հողեղոր պատերազմ են մղում, ամեն ինչում ժուգակալություն են գործադրում եւ կարճ ժեյն առնում, մինչեւ Տերը չոչնչացնի բոլոր «սերմերը Բաբելոնից» (Երեմ. Է 16՝ ըստ

135. Պատկերացրու, թե կա 12 ամոթալի կիրք: Նրանցից որքեւ մեկին տուրք տալը հավասարազոյ է նրանց բոլորին տրվելուն:

136. Մեղքը բուցվածովոյ կրակ է: Որքան սակավ վառելիք ես տալիս, այնքան արագ ես այն մարում, որքան ավելի ես վառելիքով առաւել եմ բռնում: Եւ այնքան ավելի ես որոգողով:

137. Երբ գովեստից հրժվում ես, վատա՛հ է դիր, որ դրան անպատասխանություն կհետեւի, քան զի ասված է. «Ով իրեն բարձրացնում է, կխոնարհեցնի» (Դովւկ. ԺԴ 11):

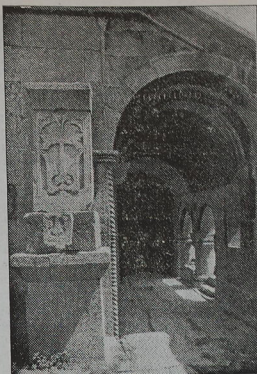
138. Երբ ազատենք մեզ մտքի ամեն կա
մավոր մտքից, այնուհետև պետք է պայքա
րեն այն կրթերի դեմ, որոնք առաջ են գալի
սովորական հասարակությանը:

139. Նախատրամադրվածությունը նախկին մեղքերի ականա ներկայությունն է հիշողության մեջ: Եռանդուն պատերազմի միջոցով մենք ջանում ենք արգելել, որ նա վերածվի կրքի: Հաղթանակից հետո այն վանվում է՝ դեպքեր մնալու ցոցից սխեմով:

ներ գնալով, այլ հատկապես առաջին հերթին եկեղեցում նրանց համար հոգեհանգիստ ապավորելով: Զորհատույթ ստացած իշխանությունն առաջապաները ծնունդորդելով՝ փոխանցեցին եկեղեցու սպասավորներին, ե. քահանան, այդ աստվածային իշխանությամբ արդյուրով, խնդրում է ևս ստանձնեցե՛ն նշեցյալների կամ թե՛ ակամա գործած մեղքերն ու նրանց հոգեւոր հանգստություն եւ եռանդուն շնորհի: Ինչպե՛ս:

Վարդաժամ մահվան մասին

Մարտիրոսների պարագայում նույնիսկ երբևէ չեն հայտնվում նախապատկերները, ինչը ներդրում էր ամրապնդելու ընդամենը միայն Սուրբ Երեմիայի և Սուրբ Իսահակի մասին հավատը։ Փորձենք միայն պարզաբանություն։ Աստվածաշնչյունքն ասում է. «Պատուական է առաջի Տեսան իմ պրոք իր-դը»։ Այսինքն՝ մեզ համար անհետանալու է հաճախ ճիշդագույն է թվում այդպիսի մտքը, սակայն Տիրոջ համար այն ավարական է։ Ինչպես որ շաշարիակի գիտնականները հայտնաբերելու են ֆիզիկական շաշարիակ գործող ընդլայնակ առարթը օրենքները, այդ-պես էլ արդեն, որոնց ինչ-որ իմաստով կա-րելի է կոչել հոգեւոր գիտնականներ, աստ-վածային հայտնաբերումներով ու ներշնչա-վում հայտնաբերել են հոգեւոր շաշարիակ գործողայն գործող հոգեւոր օրենքները։

[illegible]

տորը ցավով չեն տեսնում, որ շատ ազնիվ, առաքելիկ են։ Լորտապետն ընկալակի տեղ մաքրիկի հանկարծ մահանում են տարբեր պատճառներով։ Բարիերիկ Ստավազ Կաղանահ մահով հիանում է բազմաթիվոր կայանի որդայաբերող, քանի որ մարդու հետապա կայան շատ պակի ախարի կլի։ Ինքն հեղ շուր համար՝ Գուց ցավ մեծ չէ տո՛ղ համակված, իրող քայտիկ եղե՛ք ընկնա՛ված մարդիկ այսպես են։ Բժող Ստավազ գևա ու այդպես տեղ թշնամարիկի ինեսա՛լ։ Սակայն սրբորդի եղևի, ցույց տաու՛ր համար, որ Կաղանահ խի՛ղ երբեք անհա՛յալ չի լիուն, այլ լիուն է Սասոն ընաու՛րությամբ, հետեւելու օրհնակն է թրու՛մ։ Երբ Դա՛վիթ քա՛ղալիող է հրես ժողովուրդը մեղերիկ չի եկ։ Ստավազ ասաց քո՛ղ Գա՛լորիկ, Դա՛ստուհա կսի՛ղ լիի, ի բեզ հեղաքարվորուլն են տալիս ընտրու՛րե՛ք ինքե՛ք լիւ։ Կա՛մ երեք տարի տո՛ղ կսի՛ղ լիի, Կա՛մ երեք ախի՛ տո՛ղ ե գերու՛րուկ, Կա՛մ երեք օր՛ Սա՛ն։ Ե՛ր Դա՛վիթի ընտրե՛ք երեք օրիկ մա՛ղի՛ սուրյո՛ղ աստիճա՛լով, որ Կա՛ղանահ խի՛ղ երբեք անսահա՛յալ չի լիուն, ի առաջիկ հերթիկ տեսելու՛ր են մեղադից մարդիկ։ Սակայն չե՛ր որ երեքն քարիերն էլ են շուր անհա՛յալ, ի ասա՛ցիւն, որ Սա՛նոն խա՛խախախտությամբ ուս են մարդու քարիկ համար է լիուն։ Այս մարդի տուր Գրիգոր Տաբեաղայի Սյուն է։ Վի՛ր տարակուրի՛ր աեւել, թ՛ղ աղարա՛ն իրիտասարդող աճաբաշխիլ հեւ է մեկուն։ Թեպետ մահվան ճանապարհիկ են։ Իրո՛ղ ինդուլն է ընթանում են, քայլ նրանց հով։

ար ակազմի և բարձր գնում և բնակ հան-
գիստ, հայ խաղը դեպի երեսույթուն և տրո-
մուր, ճիշտ պատեմ, ինչպես երկու երի-
տասարուն գնում և թագավորի տի-
տեղի ի է հետընթաց, որոշիտես կրա փ-
նեղ և հայ մյուսը, որ չարագոր է ի է տրո-
մուրայթար, որոշիտես գնում է տան-
կանքի է մահակա։ Այսինքն՝ մարմազ ա-
մեն ինչ անում է բարեխերի օգտի համար,
կրակ չարիքները՝ վաղամա մահակն ըն-
դրող պատճառը կարելի է տեսնել մարի-
ոստերի օրինակով։ Մտտորոշությունը, ի-
րոքը հոմարակազմ էին տեսնում երիտա-
սարդ հասակով, տեղեկում ինչ որոշ ազ-
յա աշխարհիկ է ելել երկիկ։ Ջանք այս-
պիսի տղա ուներ նաև։ Դավիթ բազավի
դը, երբ ասում էր՝ «Ճարակի է անել իմ ա-
նձը, Աստված»։ Երկու կերպ նաև՝ որոշ
տառայակ իր տրամով՝ «Այնի կալ մեծ
տեղում ելել մարմնից և Զրիստոս եին ի
կել»։ Ինչպես նաև, որոշ հետեակի խոսքերի
բացահայտում են հավիտենականության
սահմանման խորհուրդը ժամանակավորի
ետև։ «Կախկե ինչ համար Բիստուն է ե-
մ տեսնել լույս»։ Ասակյա իր ասոց է մե-
կարող է հանգստան լույս։ «Բայց ի՞նչ ա-
մարդի երեսխեստ ունեւ, մի՞թե ասա-
րացի չէ երես զոկեմ որեկն խնամակա-
նից»։ Այնպիսով հիշատակող տղան
կողմ մեկին՝ երանու եպիսկոպոսին, ընկե-
տեղ համակում էր, որ իր երեսխեստին
թողնու և հակապակի իր երեսխեստին
բաշխել՝ հրամարդի հավաքողը, որտեղից է
զը երեստարդի կողմնակից, որտեղից է
նաև իր երեսխեստի կողմնակից, երանու
տառայակում է։ «Ի՞նչ երեսխեստի Աստու-
նուսն, կողմ կողմնակ տրակց մահ։ Ինչ ող-
ի խտիակ հոմարակալ իմ Բիստոսից»։ Ա-
յն սեռ տղան ասողը մեզ աստուք է հիշ-
Բիստոսի խոսքերը, թե՛ «Իմ որդեւ ինչ
Բիստոս»։ Ինչնեղ աստուք, ինչ ասում
է»։ Հար Կամպանաշառուն արմատակա-
նակեցողային օրեթի՝ Տրոյն երկու
մարտն աստուքիստիկների իրողություն
համար համար ապախիտում էն երկր
խաղաղ կյանք։ Ինչ երեսն նաև բա-
մարակեց հասակով վաղամա մարմն-
մասին իմանակով, որ ամեն ինչ իմ
մարտը, հավիտենական երեսխեստի
համար, ժառը տոնը Աստուծոն է հան-
մարտիկությունի իշխանակի համար
ամարակող խոսքերը գործառնեց նա-
կրակ համար, ունեղ վաղամա հեղա-
նե այս աշխարհից, ունեղ զոկեմ հայ
տեղությունը, «Ցիշատակի արդարող
և տեղեկյալ երեւի»։ Ամեն։

Հարունակությունը՝ էջ 5

**ԵՐԿՈՒ ՀԱՐՅՈՒՐ ԽՈՍՔ
ՀՈԳԵՎՈՐ ՕՐԵՆՔԻ ՄԱՍԻՆ**

140. Գրգիռը սրտի մեջ եղած անպատկեր
դրոշմն է: Որպես լեռն անցնողներ՝ փորձա-
ռուներն այն վերահսկում են թշնամու առաջ:

141. Բավական է, որ մեր խորհուրդներին

պատկերներ ուղեկցեն, և մենք արդեն դրանց տալիս ենք մեր համաձայնությունը: Որովհետև մեր գրգիռը, քանի որ առաջատար է, մեզ փնդարող մեղքի մեջ գցել: Որոշ մարդիկ փախչում են այսպիսի խորհուրդներից, ինչպես «կրպիկից դուրս ելող խանձողը» (2աբ. 4 զ) իսկ ուրիշներ գվարճանում են դրանց հետ ուստի և այրվում:

142. Մի՛ առա. «Ես դա չեմ կամենում, այն
այդպես պատահում է». քանի որ նույնիսկ եթե
դա չես կամենում, սիրով ընդունում ես այն, ինչ
պետք է քո ապագայի և դառնում:

143. Ով գովեստներ է փնտրում, կրքի հաղթված է: Ով ողբում է, որ իրեն վշտեր են

144. Հետաքննելու արդյունքում հաստատվեց, որ զինվորական ծառայության ընթացքում հանցագործություններ չեն գործարարել, իսկ հետաքննության ընթացքում հանցագործություններ չեն գործարարել:

իր մեղքերի համար լախի ու ողբում է, երբեմն էլ կոծում ու հակաճառում մերձավորին՝ արդարացնելով սեփական զգայական հաճույքները:

145. Ով «ամեն ինչ փորձում է եւ բարձր
մուր պահում» (Ա թես. Ե 21), որպես հետեւ
լանք՝ կազատվի ամեն չարից:

146. «Համբերատարն աճում է հանճար

(հասկացողության) մեջ» (Առակ. ԺԴ 29), ինչպես նաև նա, ով ունկնդիր է լինում իմաստոսի խոսքին:

147. Առանց Աստծո հիշատակի չի կարող լինել որեւէ ճշմարիտ գիտություն, այլ միայն կեղծը:

148. Հոգեւոր խոր գիտութիւնն ծգաւն
կարծրասիրտ մարդուն. որովհետեւ եթե ն
երկյուղ չունի, հրաժարվում է ապաշխարո
ւան գործն անել:

149. Ավանդության աներկմիտ ընդունումն օգտակար է եղել մարդուն, որովհետև այդժամ նա չի փորձի Աստծո համբերությունը կամ մեղքի մեջ հաճախ չի ընկնի:

150. Ուժեղին մի՛ կշտամբիր ամբարտա-
վանության համար, այլ ցույց տուր նրան ան-
պատվության վտանգը: Եթե նա խելք ունի,
սուստի կշտամբանքը կընդունի:

151. Եթե կշտամբանքն ատում ես, նշանակում է՝ այն կիրքը, որն իշխում է վրադ, քո ազատ կամքի արգասիքն է, իսկ եթե կշտամբանքն ընդունում ես, կիրքդ նախատրամադրվածության արդյունք է:

152. Մի՛ լսիր ուրիշների մեղքերի մասին խոսակցություններ, որովհետև այսպիսի ունկնդրության միջոցով այդ մեղքերի ձեռք տալովում է քո մեջ:

153. Երբ չարաբանություն լսելուց հանույն ես մտնում եմ իմ սրբազան տաճար՝ աստիճանի էլ ո՛ր հարկի վրա եմ հանդիպում քեզ:

Ես ստանում, ինքդ քեզ վրա բարձրացրո՛ւ և՛ թե՛ խոսողի. որովհետեւ մեղանչական կերպով քո լսելու պատճառով է խոսողը մեղավոր թվում:

154. Երբ հանդիպես դատարկ բամբասակ
անողների, նրանց խոսքերի համար քե՛զ հա-
մարիի պատասխանատու, եթե ոչ ըմ վերջեր-
գործած ինչ-որ հանցանքի պատճառով, ապա
մի հին պարտքդ:

քեզ, վատա'հ եղիր, որ իր ժամանակին եւ կշառախոսի քո մասին:

156. Ընդունի՛ր ներկա վշտերն ապագա
օրհնությունների համար եւ պայքարիդ մեջ եր
բեք չես թուլանա:

կարիքները, եւ դու նրան գովում ես որպէս
այնպիսի բարի մեկի, ով առանց Աստուծո՛ր ինք-
նուրույն է գործում, ապա ավելի ուշ եւս քե-
զար կրճա:

ույց, եւ ուղեք բերում են

ԳՐԻԳՈՐ ՏՈՒՅԵՐՈՒ

(Համ Տիրոջ այն խոսքի, թե՛
«Պարզ է ամենայն ժամ աղոթ-
քը և չճանճորանա») Դուկ ժԸ 1)

Սկիզբը՝ թիվ 20

Դարձյալ՝ մեր ամանակին հարձակ, օրինակ խառնելով, մեր սեփյոթ փրկողը մտնում է մեր մտքի մեջ՝ ինչպես ծանր մեղքով է դրսևում։ Լույսնայն արտի ընդունակ է ջերմ սերը, խառնելով աղոթքի խոսքերին, մտնում էր Մատն ժող. իսկ խոսքերը մտնում են դրսևում՝ օրյալ։

Դարձյալ՝ ինչպես խոսքը չի բուրմունք ա-

Բարոգ աղոթքի մասին

անց կրակին մոտենալով, այդպես էլ արտի ջերմ սիրուն չմոտենալով աղոթքների խոսքը չհանձնել է Մատնին։ Եվ ինչպես իսկի ծուխը երեսուն է հեռվից, իսկ նրա անուշաբույրը ոչ, այդպես էլ ամանց արտի քաղնայն աղոթքների խոսքերը միայն ծուխ են ելնորակին չեն։

«Ճեղքող» պնդել է իմանալ, որ երկու տեսակի անկարողություն կա աղոթքների մեջ։ Եսկի՝ երբ լեզուն ամանց արտի է խոսում Մատն հետ, չարակալատես է ել ոչ աղոթք։ Երկրորդ՝ երբ լեզուն ու սիրտը համաձայնում են, սակայն խնդրում են չար ու մարմնավոր բաներ, հեթանոսների շատաթափություն է այդ։ Զանգի Տեղն ասում է։ «Հատախոս մի՛ երեք, ինչպես հեթանոսները» (Մատն. 2 6), այսինքն՝ մի՛ խնդրել մարմնավոր բաներ՝ թշվառների կրոնատեղում տեսակի աղոթքներ։ Այսպես էլ այս երկու աղոթքները երկուսն են. եսկի՝ երբ սիրտն ինչ, ամանց չորունակները չարակալում, աղոթում է աղաղակով։ Ե առ Մարմնով, ընդունելի է, ինչպես աղոթք Մովսեսի, որ աղոթքը գլուխը ծնկների մեջ դրած, ե Մատնով նրան ասեց։ «Ինչո՞ւ ես կանչում ինձ» (Ելք ԺՂ 15)։ Այս մասին է մարգարեն ասում։ «Խողովրդներս երբեք կանչեցի բեզ, Տե՛ր» (Մատն. ԽԺԻ 1)։

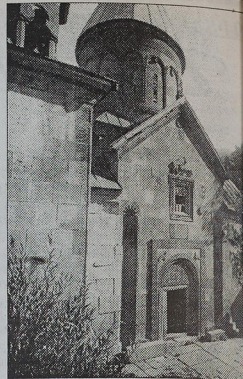
Երկրորդ՝ երբ սիրտ ու լեզուն ընդհանուր են միմյանց հետ ե թափին, այսինքն՝ մոռոնների թողություն են երկնից՝ աղաղակություն։ Խոսքը լեզուն, աղաղակը, ինչպես Տեղն է հրավանդում։ «Եսկի խոսքը ամանց արքայություն է երա աղաղակություն» (Մատն. 2 33)։ Նաե՛ Մորոնում է ասում. «Երբ Մատնի առջե՛ կանգնեմ, թող որ խոսքերը ասակալ լինեն» (Եղ. Ե 1)։

Երրորդ՝ որովհետե՛ «Մատնով երկնքում է՝ փառքի բարձր արթուն, իսկ դու՝ երկրի վրա, դրա համար էլ թող որ խոսքերը ասակալ լինեն» (Եղ. Ե 1)։ 2Է՝ որ երկրի թագա-

վորի հետ մարդ չի կարող է խոսել, որովհետե՛ ամբաս է երկրյալ խոսքը, որնմն որքան ավելի չի ել գզուշ կեցող է խոսել Մատն

Չորրորդ՝ որովհետե՛ Մատնով երկնքում է ե երկնավոր, իսկ դու՛ հող ես ու երկրավոր՝ հեռու։ Երա գիտությունս ու կանքի, ուսուցիչ, խոսի՞ր Երա հետ իմաստությունս ու չափավոր, ինչպես Դավիթ մարգարե է ասում։ «Մատնիմ երգեցե՛ք նրան իմաստությամբ» (Մատն. ԽԺ 8)։

Սղորմուն ասում է։ «Երազը հոգսերի շատությունս ե առաջ գալիս, իսկ ինքնիկ ձայնը՝ շատախոսությունս» (Ժող. Ե 2)։ Անգալիկ բազում խոսքերը երազի հետ է թափարդատում չորս պատճառով. եսկի՝ ինչպես փորձություններ՝ ներդրություն, կանչալ զորությունները լինելու ամբ հիմնականություն ժամանակ ե նույն երազը տեսնում վտանգի պատճառով, այդպես էլ անգալիկ իր անկարողյան պատճառով շատախոս է լինում։ Երկրորդ՝ ինչպես երազության ծանրություն է երազի երեյություն անուն, այդպես իր անգալիկությունը ծանրանալով չարում է լեզուն՝ զանգալան խոսքեր անելու։ Երրորդ՝ ինչպես երազների ծանրությունն է մտնող ե նաեկի, այդպես էլ անգալիկ խոսքերն են մտնող ե ունայն ե ոչ մի օգուտ չունեն։ Զանի որ մարգարեի բերնակով Մատնով ասում է։ «Կանչե՛ք են ինձ, բայց չեմ փնտրե՛ք» (Եղ. ԺԸ 11)։ Չորրորդ՝ անգալիկ բազում խոսքեր ու միայն անգալիկ են, այն նաե՛ դատապարտելի՝ ըստ Բրիտոսի այն խոսքի, թե՛ «Մարդիկ իրենց խոսքով ամեն մի դատարարի բանի համար հաշիվ պիտի տան դատաստանի օրը» (Մատն. ԺԺ 36)։ Այդ պատճառով էլ ասում է։ «Դու չի՛ք խոսիլ ե գզուշությամբ, որ չդատապարտե՛ք դատաստանի օրը» (Խմմա. Մատն. ԺԺ 36)։ «Ինչ խոսիլ» անելով՝ ինչ աղբյուրն էր Բարձր աղբը, քանից մարգարեն ասում է։ «Ամենայն ժամ Տիրոջ օրինակը, ինչ օրինությունս

ամենայն ժամ բերնակունք թող լինի» (Մատն. ԼԳ 2)։ Եվ հիցը՝ մեր Տեղը, «ամբողջ գեշեղանակություն էր Մատնին աղոթողը» (Մատն. ԼԳ 2) մեզ միշտ ե համապատասխան օրինություն համար։ Իսկ այրի կնի մասին պատմում ասում են։ «Եթե քաղնայն խոսքայն համար էլ վեր չլինես ե հաց չդրե՛ս նրան, երա թախանձանքի՝ պատճառով վեր կենանով՝ լույս նրան, ինչ որ խոսքով ե» (Մատն. ԺԸ 8)։ Իսկ գեշ խոսքի՝ քաղն, հոգևոր խոսքերի մասին է ասում, քանի որ շատ խոսքերը մարմնավոր խոսքայնություն են։ Եսկի՛ք բազում խոսք՝ շատ կարողանալու է ասում, քանից թե՛ կարող ե երկալ օրն տալով բան անել, քաղն ե գուլից էլ, ինչպես Դողոթի խոսքը, որ «Երկրյան միջև կեցողներ» (Գործք Ի 7)։ Մատնայն բազում անգուտ խոսքը դատապարտելի է որ անաղո ու պարսպանակ է մարդկայն Մատն առնել։

Հարմարություն է՝

ՄԱՐԿՈՆ ԴԵՆԿՈՐ

(Եր Երկր)

Սկիզբը՝ էջ 3

159. Բարոն է չարի միայնաունուն ընդունիլ հանդիսությունը, ե Մատնով կրծի ամեն անարգություններ։

160. Մեր խորհուրդների անհատատություններ է, որ փոփոխություններ է մոգնում մեր վիճակի մեջ. ուրովհետե՛ Մատնով մեր կամավոր խորհուրդների համար դրանց համապատասխան հեռանկարներ է կարգում, որոշե՛, սակայն, կարող են չլինել մեր ընտրություններ։

161. Չպատկան ծնվում է բախակիցը՝ ըստ Մատնի հրամանի անհրաժեշտ ժամակարգերով։

162. Յեշադուր արդի ծագում է ճանաչող խորհուրդներն ու բառեր, ե կրակի փոխ ճանաչում ենց այրվող վառակարգեր։

163. Զվրիկ մոտեցի, ե փորձությունները բեզ են անհասկանալի։ Իսկ եթե այն հսկել են կարողանում, համբերությունը մեր տար փառս հավան փորձությունները։

164. Լույսից, որ փորձությունն մեջ չլինեմ։ Բայց եթե այն գա, համարի, որ արմատիս ե դրան ե ոչ թե անարժան։

165. Մերփոխ ազատության մեն խորհուրդ ե կվարողանա տեսել ստատակի հարաբերել։

166. Ով ասում է, թե գիտի աստակալի բոլոր հարաբերել, անհասկանալիք ընկնում է ըստ բազալից։

167. Միայն որքան ասում է հեռանում մարմնական հոգեբան, այնքան ստակալ հասում է տեսնում թշնամա ճարտարատարությունը։

168. Իր խորհուրդներով չեղանակ մարդ կարգացած է կրթված ե երբ տեսնում է, որ արքա է գործում, ե կարողանում տեսել դրա պատճառը։

169. Կարող է պատահել, որ մեն արտադրանք մի պատկերական կատարի, իսկ իրականում ինչ-որ կորի ծառայի ե իր չար խորհուրդների պատճառում ոչնչացի կատարված գործի բարին։

ԵՐԿՐՈՒ ՀՎՐՅՈՒՐ ԽՈՍԵՐ ՀՈԳԵԿՐՈՐ ՕՐԵՆՔԻ ՄԵՄԲԻՆ

170. Երբ մի չար բանի մեջ առաջին անգամ ե ընկնում, մի՛ ասա։ «Այն ինձ չի հարցրել», որովհետե՛ եթե ընկել ե դրա մեջ, արդեն իսկ այն հարցել է բեզ։

171. «Մասնադի ամեն ինչ ունի փոքր փեղեք, սակայն սուղեցվող մեծանուն։

172. Չարությունը մի խոճակով ցանց ե, ե երբ մասնավոր նրանից կարգած լինելով՝ մեկն անկողնի ե գուլիսում, ամբողջունի ե նրա մեջ ընկնում։

173. Մի կամեցիք լսել ե թշնամիների անհասկանալիությունների մասին, քանի որ ոմեր փրկում են նման բաներ են, իրենց կրեն այն, ինչ ցանկանում են ուրիշներին։

174. Մի մտադիր, թե ամեն վշտությունն փոքր հեռանակ է, ուրովհետե՛ ամեն ինչ խոսքով ե խոսքով, ոմեր խոսքան ժողովրդի են։ Այդպե՛ք՝ զրկվել է, որ ամբալիշուններն ու չարերը կհաղված են (Խմմա. ԼԸ 28), բայց նման գրված է, որ նրանք, ոմեր կամենում են աստվածապաշտությունը արդե՛ Զիստ Բրիտոսով, նույնպես կախված։

175. Չտակարան պատկերի դեպի զգայական համայնքը դրող աղաթը, քանի որ զգայական համայնքը մեղադրվում է աստվածային, անհաշվառ փրկող ընդունելով։

176. Ոմանք ինչպե՛ք են կրում այն մարդկանց, ոմեր ունեն ընտրություն կարողությունն զգայական մարդկայնություն։ Սակայն իրապես խեղճի ե նրանք, ոմեր կարողանում են սեփական ցանկությունները։

177. Զանի ընդ չարի արմատախիչ են արել, սրտից մի հնազանդելով, որովհետե՛ այն էլ ավելի պիտի փնտրի այն, ինչ արդեն ունի իր մեջ։

178. Ինչպե՛ք որոշ օրե՛ թուլավճար են ձուլվում, իսկ ուրիշներ էլ տեսնում, արդեն ե որոշ կրեն ձեռավորվում են մեր խորհուրդներում,

իսկ ուրիշներ՝ գործողությունը արտահայտվում։ Սակայն հնաբավոր է, որ նրանք մի տեսակից մյուսին փոխվել։

179. Երբ տեսնում ե, որ ինչ-որ խորհուրդը չի կրողանալ անհասկանալիություն է ե նորով համապարկ է մտքից անողորմ, վառա՛հ էղի, որ ամեն մի փոքր ել, որ նախանշանություն կեցողներով՝ շարժեց այս խորհուրդը ե դրեց որ սրտում։

180. Մասն թափում ամից ինչ գույնում, ե առանց խորհուրդի կիրք չի ծնվում։

181. Եթե մենց այլևս չկատարենք մարմնի ցանկությունները, ապա Տիրոջ օգնականությամբ մեր մեջ եղած չար կորեքը դուրսով կուլանա։

182. Մեր մոտեց աղբին հաստատված պատկերներն այն կանգնավոր ու համալ են, քան նրանք, որոնք առաջանում են մեր մտածելու ընթացքում։ Երեքները նախորդում են առաջիններին ե նրանց պատճառ են։

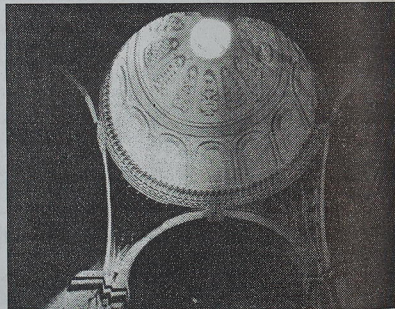
183. Չարի մի տեսակ սրտում ընկավորներն է հաստատում երկաթառեն նախարարությունների պատճառով, մի ուրիշ տեսակ էլ մեր խորհուրդներն իրա գործում է առաքելակ բաների միջոցով։

184. Մատնով ընկալառում է մեր արարչը ըստ մեր կարողանքի, ինչ աման ե, որ Տեղը «Կուր քեզ ըստ որ սրտի» (Մատն. ԺԺ 5)։

185. Ով չի դիմանում իր խոցի ընկալառել, ինչ դիմանա նաե՛ հաւուն Մատն մարմնավոր չարարանքին։

186. Ինչից բնության գիրքն է։ Ով կրանում իր կարգացած գործարարն է, տեսնում է Մատն օգնությունը։

187. Ով չի ընտրում հստակ 62-արարչական նկատությունը, ստակված ցանկություն կատարել իր ընտանք ներդրություն։

188. Ով գիտի Մատն կամը ե իր կարողությունն չափով այն կատարում է, սակայն ներդրություն է աստված ծանր ներդրություն։

189. Երբ մարդ փորձի փորձությունները հարգանքով ստանալ, որովհետե՛ համբերատարության, փոխանակ դրանք վառարել։ Է՛ առաջվ կկործանի դրանց մեջ։

190. Տեղը թափված է հենց իր պատկերակներում, ե նրան կարելի է գտել իրանցում այն չափով, որով կա փոխողով։

191. Մի՛ ասա. «Ես պատկերակները կատարեցի, բայց նրան չգտա», որովհետե՛ ուր համալ պատկեր ե «հեղեղող փոփոխություն» արդարապես հանդիս։

192. Կարողանալ կարողանալ պատկերակներում, ե նախարարել է այն փոփոխ ամանց Սուրբ Զոգու ներգործություն։

193. Պատկերակի կատարումը մի՛ բան է, ինչ առաջիններով ուրիշ, թե՛ս նրանց իրաբանությունը մյուսին առաջ է մղում։

194. Պատկերակ կատարելու մեջ իրաբանություն կատարում է, իսկ առաջիններով կատարողին կատարում է այնպես, որ ճարտարության համաձայն լինի։

195. Բոլոր կրթական հարստությունները նույն են, բայց ճեղք ե բերնում բազմաթիվ տարբեր են անվերել, այդպես էլ առաջինություն մեկն է, բայց իր գործողություններով։

196. Ով իմաստությունն է ցուցադրում, ե այն գործող իրականություններ փոխարեն երկալ խոսում է, ինչի հարստությունն է, ե նրա կամ տեսնել «մտնում է ուրիշների տեսքեր» (Մատն. ԼԳ 10)։

197. Ասվում է, թե ունի ե դեմքավոր ամեն ինչ, սակայն իրաբանական ղեկավարվում են Մատն Զնորիկ։

198. Մաքուր կյանքի կարելի է անել աղաթի միջոցով, իսկ մաքուր աղաթ՝ խոցի միջոցով։ Մեղալ պատկերակներն ունի ընտրություն։

199. Զանգը թափառողն է ցուցադրում մտանքի շփոթելի համար (Խմմա. ԼԸ 3), ե Տեղը ճշմարտությունն արդե՛ս կարողանալ ե ինչերին, ինչպե՛ք գրված է. «Թո ճանաչալիներ ինչերին ե տարկերություն» (Մատն. ԻԳ 3)։

200. Միշտ արա այնպես բարեկարգ կարող ես ե ավելի թե՛ քեզ քո ժամանակի մի շքեղի դեպի ամեն մի փոքր։ Որովհետե՛ ասանք ե թե՛ կնի արարչությանը (Մատն. ԼԸ 62)։

Մեղ, բարեկարգ

U. ՍԱՍՐԻՆՅԱՆ

ՊՆՏԵԼԻՔ ԵՎ ԽՈՐՆՈՒՐԴ

U u n s u

ՍԿԻՂՔԸ՝ էջ 3

**ՈՂՈՐՄՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՆՈՒՆ
ՄՆՋԵՅՅԱԼԻ**

Երկատեսությունը հորրոմը իր հետեղորդների չափավոր (ի-նքնի տեղ, որովհետե մահն իրեն իմաստավ մեծ որոնի-նքնի տեղ, քանիք կեցելիս հոգն մանկականություն անցնում է հա-նքնությունը երեխաների խաղա-նքնի տեղ: Սակայն կան մարդիկ, որոնք երեք կյանքն անցնելիս էլ անխաղաղությամբ եւ մեղե-րդ անխաղաղությամբ: Այդպիսի-նքնի համար հոգեհամարանն աքա-ղաղություն շատ քիչ բանով կ-նքնի օգտավոր լինել: Եվ միայն ինքնի հետ է մտնում որոնք ու-նքնություն անել կեցելիս հի-նքնություն համար: Կերն՝ հո-նքնություն, որովհետե հորրոմ-նքնի անքնի տեղ, քան մեղե-րդություն տալով, քանի որ մե-ղե-րդի հարություն տալի՝ արտա-նքնի տեղ էն լինում Սատուհ, որով-հետե այդ հոռաշք ստավանքի-նքնություն է լինում, միկետե եր-բ հորրոմություն ետ անում, եր-բ արտականք ետ դարձնում հե-նքնություն երեք:

ԵՂԵՌՆԸ ԵՎ ՀԱՅՈՅ ՀԱՎԱՏՔԸ

Հայոց Մեծ Եղեռնի ժամանակ
ազմաթիվ մարդկանց մահը մեր
ոչ չէ որոշ հարցեր է դնում, ո-
րոշ պատասխանները մենք դժ-

Արարածն է՝ զոյն: Ինչո՞ւ ասի-
րի ունեւոր էրեւոյ: Երբեք մե-
կամալ չի և տնտնու էր երեւ հա-
յաստադրեալի կողորդեալ: Ինչո՞ւ
կասեցին: Սիւս հարցեր, որոնց
պատասխանեալն հոգւով ու քո-
րով մարմալկեալ: Գիտութեան ար-
կիցը ծագեալ հարցերի անալի-
սատրուկ պատասխան գտեալն է:
Սակայն կորեւ, պատասխանեալն
տեղեւոր տեսեալն չի քոյն: Եւ
կապեալ բոլոր հարցերի, այս
ընթացում եւ բացարձակ
իշխան տնտնալկեալն հոգւով
ուրախ քննալն այս աշխարհ
հոգւ: Գոյեւ շատերի ամենեան
սիրալ չի, որ մակալ պատե-
մաւ անկախեալ Սատուին չի
համարու: Սիւլիցեա Սատուի հ-
երեւոյալ եւ քոյն չի: Այդ իսկ պատե-
մաւով աւ երբեք չի կարող աշ-
պարմաւ չի: Չարմալի չի և
իրեւելի տողորդի չի մեյն:
Հայեր, բազում ու քոյն տեղոր
թոյններն ու տեսեալն պատե-
մալ չի: Երբ դարձեալ ինքեւ
տողորդի իմաստ: Թմու: Ե. թ.
հակապաւ պիտի ինչի, հոգւով
կալ պատմութեան մեջ աւաւ տե-
ղոր վշտեր տեսեալն՝ հայ տող-
կորդ պիտի տեսեալորն համար-
եւ դարձեալ Զրիտուտի Սատու
տողոյ: Սակայն ինչն պարտե-
ւ անխմալի հրաշք: Սուր Զ.
Իսկ Ոսկերեւոյն չի ամալ տալալ
մարգարեալեան իր մեյն տալալ
տե՛ւ «Ել այս իսկ է երեւելոյ Զ.
մակալի, որ այսպեւ է հարցու:
հայեալեւոր, մեղքեւոր է
այս երեւոյթիւնեւոր կովորեւ

Եկեղեցին ոչ միայն նվազում է այլևս է՛լ ավելի է աճում ու բազմանում»: Այսպիսին է նաեւ հայոց հավատքը, եւ պատմական այս հրաշալի իրողության դեմ ոչ ոք չի կարող առարկել:

Քրիստոսը եղեք յապացի ի հետևողներս, ինչ որ կուրալ զեմի ակնից, իստաղով ի տապալու հայրենի ունեան, այլ ընդհանրապես, իր կուրալ իր ակակն հաւաքը կզոր հայաբնէն: Դա հաստատեց Նանա Ղորոս Խոստայանը՝ ասելով. «Բազում եղեղորոյն կուրալ լով է, իր մտեղեղ եւք երկուք եւս պարզեղուն: Քրիստոսն իրեղ լարաւորեղոյնով մեղավ զդեղեղ լարաւորեղայեղները՝ լարաւորեղեղ եղեղով թաղում եղեղորոյն: Քրիստոսն թաղում եղեղորոյն, բազում թիստաւորեղաներ կուրալեղ վարեղան ունեղան ժողովուրդի կանաղեղ իրեղ իմաւորեղաներով մտով է. «Եղաւ լար ի մեղեղ կանաղան, բազմաղ թաղաւ իմաւորեղան ժամանակ թաղում կուրալեղ իրեղ զոնեղի, որպեղեղ իրեղ լարաւորեղները լարեղն իրեղ, բազում լարաւորեղաներով մեղեղեղ կուրալեղ վերեղն շեղ մեղ իրեղ զակակեղանի տոնեղեղներն իրեղ հայոց տաղեղն ու թիստաւորեղան հայ հաւաքաւ...

Սուրբ Եփրեմ Ասորին ասում է, որ հալածանքների ժամանակ քրիստոնյաները հափիտենություն անցան իրենց նահատակությամբ, իրենց նահատակություն արժանի դարձան Երկնքի արքայության: Այսօր էլ շարունակվում է:

նակվում են հալածանքները, սակայն արդեն հոգեւոր իմաստով, եւ երանելի են Նրանք, ովքեր ողջ եւ կենդանի մնալով, նահատակվում են՝ արծառնալով հավիտենական կյանքի եւ Երկնքի արքայության:

Աստված, քննելով յուրաքան-
չյուր մարդու կյանքը, տալիս է
այն, ինչ մարդուն ավելի է օգտա-
կար. հալածանքների ժամանակ,

Եթե հարկավոր է, տալիս է ժամանակավոր կյանքի շարունակություն, իսկ ում որ պետք է, միանգամից է արժանացնում հավիտենական կյանքի: Չարդարանքների միջոցով էր հայտնի դառնում մեծագույն սրբերի սերն Աստծո հան-

Ինչպե՞ս երկ-այսպես երկ կեսեր, եր հայտնի եղավ հայերի սերն ու հավատարմությունն առ Աստված. ո՞վքեր մեռան եւ փրկվեցին հավիտենական երանելի կյանքի՝ ըստ Աստուծո հայեցողության, ոմանք փրկվեցին եւ պարգեփ՝ ծնունդից ուղտակով հայտնի սերունդներ, եւ ոմանք եւ պարգեփ ապամեղքից իրենց վատբանաց կյանքի համար: Ի՞նչ ժողովուրդը երանելի Յոթի նման երբեք վրացողը՝ իր հավատի եւ պայտի եւ շարունակող եւ արժեքի ու հավատարմի պալ Աստուծո, որս ամեն ինչ առնու եւ մարդու հպիտենական երջանկության համար:

S. Աղամբ քին. ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ԳԵՒՈՐԳ Զ. ԶՈՐԵԲՅԱՆ

**Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
(ծն. 1868, կթղ. 1945-1954)**

Սկիզբը՝ էջ 2

Մոյս Խաչատուր Լազարով ճշմարտացիորեն պատկերահամոզում է «Գործը մարդկի կյանքները եւ, բոլոր մարդկի հասարակ իրաւունք ունիք որոնք բնական խորագրով թանկ ունի եւ արեւի, օրի եւ ջրի կողմ: Ամեն սղարքորիւն, ու մարքու մուրաքեան ձեռնը ի՜նչ, ամեն շնորհագործն ու եհնուն, մեն թաղանթիկ լուսագործն եւ խոնակ իրաւագործն, ուր արեւի ջր քաղիւնքն, իրաւագործը մեծագուն, ու կեանքի կայսրն իրաւունք հասնարուն է ուրիշ-խանկ ու գոյարմատաւ եւ կարիքախնդիկ լինի ուրիշ խոնակի բաշխել, այս բոլորի եւս եւ յանգնել եւ զարգացալով»,- ամեն է ճշմարտագործն: Կարգի՜ն եւ պարկեղանքի, թէ ի՜նչ միակն մունկեալ ճշմարտութիւն

Ճամարտությունն ու աշխարհը

աշխարհում:

[illegible]

Մանաանդ թե՛ նա կարարեալաւն ան-
գէն է: «Եթէ Իմ թագաւորութիւնս այս աշ-
խարհից լինէր, - առում է Տէրը, - Իմ սպա-
նորներն ին մարտիչելին նրա պաշտպանու-
թեան համար» (Յովհ. ԺԼ 36): Քայց նա ցու-
նի ո՛չ զօրաբանս, ո՛չ զէնք, ո՛չ դրամաբ-
ներ, ո՛չ կրեղիթ, այլ միայն խաղաղ ու ան-
գէն մարդկանց խումբ:

Հնամարտիկներ, սպիտակագլուխներ
խաղաղ և լուրջ կնո՛ւն ձեռն, անցմուն
հեղին երկիր կարելո՛ւք կոխել և՛ օտար
աշերտ ուղղած հեռուն, ձեռները կրծքի
ձայած և՛ ձեռները մեջքի՛ խալ: Այսպե՛ս
անցմուն է առ աշխարհի քաղաքակրթու-
թյունը, ո՛ր աշխարհի սրտը թափառակրթնե-
րը կնո՛ւն ձեռն արկած, միշտ հաներդ ու
քաղի և՛ յայտնիության հնամարտիկներ
քաղաղութիւնը ունկնդրելով: Դի՛ 62
մարդուցեան ձեռնը է, քոյ յոյ ձառն ձառն
կնո՛ւն: Կեցմուն է առ երկու մարդուցեան
գնի՛ մեծ և միմանակ հաշտութեան ձեռ-
մեկն ձախի: Ի՞նչ կարելի արիւնքախառն
քանակ ժողովուրդի: Անցմուն է մեծ քաղ-
աքակրթութեան փորձը: Կեցմուն է անթա-
ղաքուն ձեռնակներն ու քաղ դպրոցը
կնո՛ւն: Արցունքն է բնութան, յուսարդը
և՛ ի՞նչ գազանիկի փնակն ապագա
քաղաքեան յուսով: Կեցմուն է համայն
քաղաքեան և քերական իրողութիւնի առաջ
պայմանագրով արտաքին: Հե՛տ ի՞նչ

ազգին, որ մոռանում է իր դժբախտ
և նոգա զաւակներին»:

Ո՛ր կարող է հաշուել, թե ինչ մարդկության համար այդ սպիկցետ, մաքուր, ազնիւ, բարի եւ հսկիւն, որի անուշեղ ճշմարտութիւնն այն սնծ անելիքի մասին, որ Փրկկ պացել է, այն է՝ արեղծելիք նոր աւել մաքարաւ մարդկութեան մաս վրայ եւ պիտի թազարուէ, արգելու ունի հուշեալ հասցն ու ծայրը:

Օրինեալ լինի գալուստդ և
մարդկութեան համար, սո՛րբ ճշ-
թին, որ ծնունդ ես Յիսուսի, որ

Ծննդարկության ուղին փանջա-
լ է եղել եւ կը մնայ ընդմիշտ, ինչպե-
շակել եւ Փրկիչը: Աշխարհը հալա-
կային հալածւէ: Նրա բոլոր հետերը
ու աշակերտներին: Եթէ աշխարհ-
ը ղանաբ, կ'ոչնչացնէր ճշմարտութի-
անկարող եւ, որովհետեւ Աստուած
եւ ինչ որ աշխարհը կ'ապրէ եւ սնկնէ

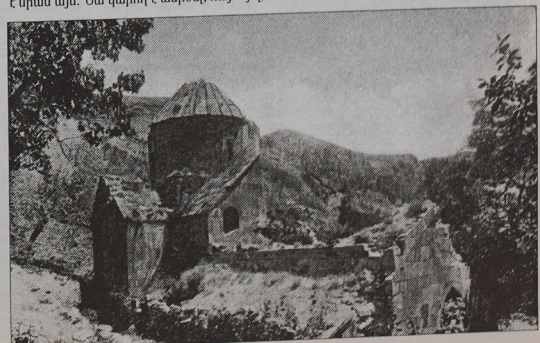
ճաղերի, բռնուցք ցույց տալ և Նրա հերե-
տորդներին բզիկ-բզիկ անել: Նա կարող է
հիմնակառույտը և ճշմարտությունը ձեռնա-
լուծումանց մոլորեցնել, ինչպես միշտ արել
է, քայց ճշմարտությունը անձեռնմխելի է և
միշտ կը մնա այնպես: Ճշմարտությունը
ինքն էլ իրավունք չունի բռնաձալ ու ձեռք
քարծաղանել մեկի վրայ, նա սուրբ է և պի-
տի անցնի աշխարհի միջով անվնաս, վնի եւ
խորհրդալուր:

Շնաբարություն, Փրկիչ՝ ճշմարտություն,
 քեզ ողորնուն են ամենքը, որ ճշմարտու-
 թեան ծնունդ են. նորք քեզ սիրուն և հե-
 րետուն են. հեպետուն են քեզ խաղաղ ու
 համբերեղ ոգով, անաբաբ ու կարեկից սր-
 վով: Ողորնուն են քեզ, Աստուծո՛ր ճշմար-
 տություն, շարունակի՛ր ճամփադ և դար-
 ձնր երկիրդ Աստուծո՛ր դրախդ, ինչպես
 խոստացել ես, և զարթուն պահիմ մեր մեջ
 քեզ որոնող հոգին, բանի կենդանի ենք:

Հնորիք եւ ողորմութիւն....
ՀՀ ՊԿՊԱ, ֆ. 454, ց. 1, գ. 77, թ.
1-8, ինքնագիր, քնագիր

1-8, ինքնագիր, քնագիր

1-8, 102044/11, 102044/11

[illegible]

կանում: ինչ էի կարող ոչ մի կերպ
հորից շարժուել: Եթե մենք այս մեր
միջին հանձեն, ապա կոչվեինք
ստիտիզացիոնալությունների ետե-
լիզ կամ հոգեկան հիվանդ կառու-
կանք: Ցանկացած հոգեկան հի-
վանդ կարողո՞ւ է այն, ինչ որ կեն-
դանի կրոնական իրենց հավաճա-
րայնքների բոլոր ժամանակներուն
ցվել են: Ոչ ոք էի կարող մարդո-
շապառ բռնկվել, եթե իր կրոնա-
կան համադրուկները վերստին
ծեղ էի բերել:

Աստուծո շեղված պատկերի եւ-
թյունը պատկերացնելու համար
փորձեք պարզել, թե ինչ ենք
հասկանում պատկեր ասելով առ-
հասարակ:

Պատկերը մեր մեջ եղող հոգե-
բանական մոդելն է: Մեր գիտակ-
ցությունը լեցուն է պատկերներով.
օրինակ՝ երբ ասում ենք «ընկեր»,
ամեն մեկս մեր մտերիմ ընկերոջն

ԱՍԾՈ ՊԱՏԿԵՐԻ ՀԵՂՈՒՄՆԵՐԸ
ՄՆՁԻ ՀՈԳԵԿԱՆՈՒՄ

էք պատկերները: Պատկերե՛ք մեր երեսակապոլսան անդրոշ-
թունն է: իկն երբեք չի կարող հա-
վասար լինել երկու անգամ ին-
քան բացածին արարցողմանը: Բոլոր հոգեբանական պատկերնե-
րը մի ընդհանուր յուրահասակ-
նության ունեն: Դրանք մարդկային
հոգեբանության վրա կող ազդե-
ցություն են օրդուն: Տանկանա-
կապուն ինչիսկ նախ անգամ չի
հասկացել, որ ինչիսկ նա տարբեր
կատուներն են ունենում: Նա
պատկերները դրական են, ասպ
դրական են կարող են դառնալ,
իսկ երբեք բացասական են, ասպ
կարող են մեր տրամադրությունը
ցցել են անգամ Ֆիդիկանես տեղ-
աբանը: Հոգեբանական պատկեր-
ները երբեք միևնույն ձեռն չեն
մտնում: Դրանք կանխ ընթացքում
զարգանում են: Սակայն այս զար-
գացումը միշտ չէ, որ ճիշդ ուղիով է
ընթանում: Չի ճիշդ կունս գոր-
ծեցանք է տեղի ունենում եւեթ
մարդու ունեցած: Կրօնն պատկե-
րի պարագայում՝ Լաթոն հանդի-
պում ենք քալսիսի մարդկանց, ու-
րոշն ունեցած մարդու ասանը
նրանք ինչիսկ նախ անգամ չի
շարժանք մարդու հոգում ասան
անապար են կատարվում է տա-
րիսիկի ընթացքում խորպանա-
նալուովս:

Աստծո պատկերի շեղումները հիմնականում երեքն են՝ գերծան-
րաբեռնող, պարզեցված, շինծու
կամ վայրժող փոխարինում:

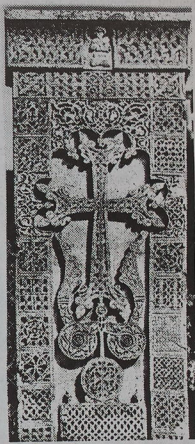
Ա. Գերծանրաբեռնող: Այս տեսակի շեղման դեպքում մարդկանց

պիտու է Ստավոյի ճակատան հիմքեր, միայն վարդ ու կանոն պահպանել մեյնի և Լուր հայաթը իրենց մշակույթն հետևում է: Սյս դեղձում Ստոնոցի փախուստ չկա: Մանցից Ստոն այն է, որ արդէս մտածող մարդկոյի որքան էլ ինքն ստիպվա, միտնուի, և ինչ կարող գերախաղաքեղութիւն Ստոնոն բաժարուի: Սյս տեսակ պատկերնեցի մարդու մեջ մշակույթն մեղովորութան և անբախարկալիւծութան գագուցմանն են առաջ բերում: Տվյալ անքան անկողիսն աւուտ է՝ որ յայկաթի հոնք չէ գործի, որ Ստավոյ ինչ երբեք չի եղել:» Գերմանացի գրող Բ. Մոգեթի «Թունախորուն Ստավոյ» գիրքը հենց այս հաղթն է շնչափում: Նա ժողովում է քաջաբուն, թէ յայկաթ է մարդ-Ստավոյի արարեղութեւնը (տե՛ս Վերմանի Գրական Երկեր, Երևան, 1977): Մոնղոլեցի երեխայի մեղքնէն էին, որ Ստավոյն անկն ինչ տեսումն է, լամն է ցակաւած միջ միակաւում: «Զեք ինչ երեխոցն է իրապաշտեցնելունց են միշտ փախելու են՝ ստում է Երեսան: Դո՛ւ, Ստավոյն, եղէն են իկանախաղի ստորհանցի կրիաւորող իս անն, որո կարող էր նարդայանաւա, անգամ երբ են իմ պայմանն ուկանալն:»

Բ. Երկրորդ շեղվածության՝ «պարզեցվածի» դեպքում Աստված հավասարեցվում է մի բարի ծերուկի հետ, որի ուսիկ կարող ես բարեցավաճար խփել, իր հետ միասին ծիծաղել, այսինքն՝ Նրան երբեք չես կարող լուրջ վերաբեր-

վել: Այս անլուրջության հետևանքով մարդիկ Տերունական աղոթքի «Եղիցի կամե ը»-ն փոխարինում են «Թող լինի ձե կամեն այնպես, ինչպես որ ես եմ դա ուզում» գաղափարով եւ մտքում ավելացնում. «Իսկ թեթ իմ ուզածը չսես, ապա դա ի վերջո ապացուցելու է, որ դու այնպես գործոլում ես չունես»:

Շաբուկնակությունը՝ էջ 8

ԴԷՊՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՆՈՂ ՃԱՆԱԳԱՐՀՈՎ...

«Երանի նրանց, ովքեր ան-
բիծ ուղի են բռնել և ընթանում
են Տիրոջ օրենքով: Երանի
նրանց, ովքեր հետևում են
Նրա պատվիրաններին, իրենց
ամբողջ սրտով փնտրում են
Նրան»

(Unif. δσC 1-2):

հեր՝ այլոց փոխանցելով իրենց հոգու խաղաղությունն ու հավատը վկայելով, թե իրենք որքա՛ն երջանիկ են Աստծով:

[illegible][illegible][illegible]

Փառք Աստծուն, որ մեզանք
այսօր կան մարդիկ, ովքեր իրեն
առաքինի, ազնիվ, աստվածահաճ
կենցաղավարությամբ, աներեխ
անսասան հավատով կարողանու
ն են լուս սիրել իրենց շրջապատու

ճշմարտության լինելով՝ «աշխարհի լույսը այս երկրի աղբի» (միմն. Մասթո, է 13), ուժեղ կարգի հասնում է «աշխարհի լույսի շարունակ» (Հովմ. ՄՈՐԵ 21), սիրելի երեխան լինելով, ազդեցիկ էր իրան համար՝ Տիրոջ պատգամի համաձայն, որ ասում է՝ «Ինքեցե՛ք ձեռք թշուառների, օրհնե՛ք զե՛ն Հանձնողների, բարբա՛րն անրե՛ք ձեռք ատուղների եւ ա-րհոթե՛ք լրանա համար, որ շարունակ են ձեռք եւ հաստան» (Մասթ. է 44): Լրանք իրական ուղու ատմա-ժայիլ խաղերից հոգու ու բարոյ-ւնեցիկ, կրթութեւն սփռակցանք իրախիճաւում, ամենախոնարհ կաթիլների աւազով ինչ դպարում Նաւաստի սիրելի իմեն ի՞նչ տղով եւ գոհասաւ Լրանքի անձ ինչի հա-մար: Մարդիկ, ովքեր բայում եւ ոչ-պայում Լրանքի ուղու օրհնութեամբ պարուն թափել կատարեցին իրար մարդու ուժեղ ուժի իրաւունքը եւ, անհնարիչ ի՞նչ կողմէս համար, ով-քեր իմեն ի՞նչ եղանակ եւ եղբայր ձգաւում եւ կատարեցին իրանք, տրո-ւայե՛ք, որիս Նաւարդիք եւ հասնել ատմամտմանը՝ ճանաչաւոր-հով: Լրանք կղեւն է սրբութեան, եւ եթե անհնարին իմեն մարդու համար այս, ի՞նչ ի՞նչ Տերը է՛ր իր-գութի՛ անելով, «Լաւաստայի՛ եղե-րդ, որով եւ ձեռք երկրիս/որ շարունակ էր լույսը» (Մասթ. է 48), ի՞նչ եւ՛ լուրի՛ տրեք, որովհետեւ տղան ի՞նչ էս (Պ. Պեւ. Մ. 16): Միս-ճով կղեւն է մարդու գործըրդան, ուր կղեւն է հաղորդի սրբութեան, կա-ւարդութեան, սիւս ատմամտման-դեւ մարդու կողմէն ու սրբեցե-լով այս կաթեւով՝ վերագրեցին՝ դրոյտայի դրախտով, որը մարդը կորցրել էր մեղքի պատճառով, մե-ծարդայիկն տարբերակ չափի՝ ապրել տարբեր կաթեւով, դրախտ-ապրումանսանի՝ արժանաւանակ-ապրումանսանութեան ու հաւիտե-հանգի կանոնի:

ԱՆԺԵԼԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՊՐԻՄՈՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԵՐԸ

Սիպրոն՝ էջ 6
Իսկ Պոլոսի՝ «Մնորդադ աղորթեցե՛ր (Եփես. 2 6), եւ Տիրոջ՝ «Ամեն ժամ աղորթեցե՛ր (Դուկ. ԺԸ 1) խոսքերը, թվում է, հակառակ են այն խոսքին, որ ասում է. «Հառախոս մի՛ եղե՛ք, ինչպէս հեթանոսները» (Մատթ. 2 7)։ Ոմանք, ովքեր չեն կարողանում հասկանալ այս խոսքերը, անարգում ու նախատում են երկար աղոթքը։

Դեռեւ ի իմաստ, որ Զորիստոն չի աղօթում երկար աղոթքով, այլ նախատում է հեթանոսների դիպական սովորույթային երկար աղոթքը։ Դեթանոսների չափավածները դեռեւ էին, իսկ դեռեւք երեք տեսակի պապականություն ունեն. նախ՝ ամենուր չեն երթ արեւելքում են, ապա արեւմուտքում չեն, եւ երթ իրարից հեռու են, ապա հարսւղում չեն։ Նրանք երկար էին աղոթում, որպէսզի երթ իրենց չափավածները հեռու էին, մտա գաւ։

Երկրորդ՝ դեռեւք չին կարող իմաստ մարդու մեջ ծածկվածը, այլ արարեցին, մարմնավոր նշաններով են ճանաչում մարդկանց մտքերը, ուստի եւ շատահեղու էին նախքան իրենց չափաված գուրջ շարժել։

Իսկ մեր Մատթան լուին այս պապականությունները, քանզի ամեն

Քարոզ աղոթքի մասին

ուր է, ինչպես ասում է. «Մի՛թե երկինքն ու երկիրը են չեն լցնու՛մ» (Եփես. ԻԳ 24)։ Նաեւ ծածկված է եւ գիտի մարդկանց մտքերը՝ առանց կարգի կռուելու, որովհետեւ «չգնում է սրտերն ու երկխախտե՛րը» (Մատթ. Է 10), եւ՝ «Ի՛մ անկատարությունները տեսան թո՛ւք ասե՛ր» (Մատթ. ԸԸԸ 16)։ ասում է Դավիթը։

Եվ քանի որ մեր Տեր Մատթան ողորմած ու գթաատաւ է, ուստի եւ չվերջ է երկարեցնել աղոթքները՝ մտածելով, թե Մատթան մեզինքն հեռու է, մտեւա կամ թե չգիտի մեր սրտերը, անգուրջ է, գթաւ։ Եթե սուրբ տրտուլ ու չեմ տրտուլ երկար աղոթքներ Մատթան, մեծ կարճ կտանաւնք, ինչպէս որ Ինքը՝ Զորիստոս, մեզ գործող տրտուլեցե՛ր»։ «Ամբողջ գիշերն անցկացնելով Մատթան աղոթելով» (Դուկ. Զ 12)։

Սյուսերի հարց է առաջանում. եթե մենկ աղոթում է, սակայն չի հասկանում իր աղոթքը, չի հասկանում նաեւ քահանայի աղոթքը, որ խորին խոսքերով է արվում կամ այլ լեզվով, ի՞նչ օգուտ ունի, եթե անգամ ուշադիր լսում է։

Վարդապետներն այսպես են պատասխանում՝ Եթե ոչ գիտուն մեկը սուրբ տրտուլ ու հավատով աղոթում է կամ լսում քահանայի աղոթքը, արարեալի աղոթքը անօգուտ չէ։ Ինչպէս երբ թանկամեծ քար է ընկնում իր գլորացում ձեռքը, որ չգիտի որդա ամբողջ է, տա-

լիս է ստապիլն, որ դրա ամբողջ գիտի որդան այն արժեք ստանձի ձեռքում, իսկնակն էլ արժեք դրաւ ուղու ձեռքում, թեւս նա դրա արժեքը չգիտի։ Այդպէս էլ սուրբ տրտուլ թխող աղոթքը իմաստովի բերանում, որ հասկանալու, որ հասկանալու է, եւ գլորացում բերանում, որ չի հասկանում, ընդունելի է, եւ նրանք միապես են վարձք տաւում։ Նախ՝ պետք է ուշադրություն դարձնել, նկատարելով երկրորդ պետք է ուշադրություն դարձնել խորհրդակցելու երրորդ՝ պետք է շարդություն դարձնել, որ չեն խորհրդակցի շուրջ, այնպէս որ չեն կարողանալ եւ, եւ են արդար հոգով կարողանալ եւ նրան, որ տա ինքն բարոյակցները։

Երրորդն այնի պատկանելի է քան առաջինն ու երկրորդը։ Ուստի թեպէտ նկարագրին չեն կարող ուշադրություն դարձնել, սակայն երկու կերպ կարող են ուշ դնել եւ քահանայի հետ աղոթել եւ Մատթան կատարեց լեզունի էլ թե քահանայներն են թե՛ ժողովուրդն, որոնք հավատով ու հոգով ունկնդրում են, եւ իրենք ինքն ինքն Մատթան կարող են ինքն Զորիստոս, նրանք տրտուլ են ուղղում վեհաշնչին իր փառքը ճաշապայք, կրտսերի եւ կկատարելու նրանք ինքուրպէսները։

Զորիստոս թող մեզ խոնկաւն արժանի դարձնի՝ միշտ աղոթելու եւ ընդունելու մեր սրտի խորհրդակցութեք։ Նրան փառք հաւիտ յայտն. ամեն։

Աշխարհագրի փոխարկը
Մարգար ԿՐԻՍՏՈՆ

ՄԱՏԾՈՒ ՊԱՏԿԵՐԻ ՀԵՂՈՒՄՆԵՐԸ ՄՆԶԻ ՀՈՐԵԿԿԱՆՈՒՄ

Սիպրոն՝ էջ 7
Այս տեսակի շեղումը պատկերիստներուն էր անուամ։ Սման մարդիկ տարին ինչ կամ երկու անգամ մեջ կենդեցի մտնում։ Դասիկ քրիստոնեությունն չէր իր հերթին նախագնեցում է անսպառառություն։

Գ. Երրորդ շեղվածությունը «չինքն մեծ Մատծն փոխարկումն է»։ Մարդը միշտ վերցին հեւաւետն է փնտրում, որպէսզի իմաստի բացատրություն տանաւ։ Եթե այս փնտրուիք առողջ հավատք մեջ արմատացան չէ, ապա մարդը կանգնած է կատարյալը հարաբերական դարձնելու, իսկ հարաբերականը՝ կատարյալ։ Եթե մարդ փառքեք ատովածանաւորական ինչպէս, ապա իր հասարակ շինութիւնը է պարտաւորում։ Այս տեսակ մարդը աշխարհական տարբեր արժեքները (կարողություն, համընթաց, պաշտուն են այլն) այնքան բարձր է գնահատում, որ ի վերջո Մատծնն որան-

ժամանակ գնում եւ վերցնում է իր հետ իրենից ավելի չար յոթ այլ ոգիներ եւ մտնում բնակվում է այնտեղ, եւ այդ մարդու վերջո լիւնում է ավելի վատ, քան առաջ էր» (Մատթ. ԺԸ 43-45)։

Թե ի՞նչ ազդեցություն ունեն Մատծն շեղված պատկերները մարդու հոգեկանի վրա, պետք է ասել, որ ի հակադրություն մարմնակի՝ հոգեկանն որդեւ վնասված լիւնում վերականգնելի չէ։ Այս պարզ ճշմարտությունը, որին նախ, կարելի է տեսնել ցանկացած աղանդից դուրս կրօնական մարդու հետ միայն հայացքը մեջ։ Մենք անտեսնալիս, անխմտալի մի նայվածք ենք տեսնում, քանի որ նրանց իսկել եւ Մատծն ճշմարտի պատկերներ եւ արմատաւորն արաւարդել։ Այդ մարդն այնպես անկալում է իր ամբողջ եղբայրս սիրել կամ իր անմահին կատարել։

Այս բերի պատկերները իմանալովում առաջանում են երկար իսկ քանակականության մշակույթի եւ ինքնազարկի շոգադարձի մեր սրժակարում։

Այս բերի պատկերներն մշակույթներկարան մարդն իր ինքնուր, ստորագործություններով, ստորագործություններով իր հասարակ յուրուրական աշխարհի ստեղծում։ Այս՝ իր կողմից ստեղծված աշխարհում ինքն իրեն առարկ է հեղակում, սակայն առանց հարցնելու, թե որն է կանգնի բուն իմաստը։

Քաղաքային շոգադարձը՝ սա այն է, երբ մարդը իմանալովում վայելելու եւ ապահով ապրելու ցանկություններն իր ազդեցություն տակ է ընկնում։ Մարդու մեջ այն կարծեքն է ձեւակցվում, որ եթե ինքն իր համար տվյալ առարկան չկն կամ տվյալ պաշտոնին հասնի, ապա բավարարված կլինի։ Բայց անհետ, որ մարդը նրա թախկնուր ամբողջական բավարարվածությունն իր անհատական իրաւականութեքն

բարվարության հասնի։

Այս երկու երեւոյթներն պատճառով մարդու կերքին, խոր հարաբերությունն փնտրող զգացմունքային հատկանիշները՝ կանգնի իմաստ փնտրելը, հոգեւոր արժեքները կաշկարվում են, եւ մարդը պարզապէս մակերեսային, թեւեւ սրայ չի լինի ամէ՛լ՝ «անսպասելի» կանգնել է ապրում։

Իսկ որպէսզի մարդու կերքին աշխարհի բավարարի, եւ Մատծն ճշմարտի պատկերը քաղանակ ու հաշուելի, իրեն ինքն՝ անհաւաքելու է նաեւառաջա մարդկանց հետ փոխհարաբերել, իրար հասկանալ, սիրել եւ հաւատարմաւ սիրի փորձառություն՝ մանկական վաղ տարիքում։ Սիրի պատկանը կամ սիրի սերը իկանցնելու կամ երես Մատծն խախտելու եւ վնասված լիւնում ճշմարտի պատկերի ստեղծումը։ Միայն անկեմք սերն է, որ կատարում է Մատծն ճշմարտի պատկերի առաջացումը։ Այս սիրուց է մարդ հավաքում այն անհաւաքելու փորձությունները, որոնք հետագայում կամրդութեք են կրող։ Մատծն խորհրդուրը հասկանալու համար։ Իսկ սիրի փորձառությունը մարդը ձեռք է բերում վաղ տարիքին։ Սիրի հիմքը դրվում է ընտանիքում։ Օրինակ՝ եթե մեր հայրը մեզ սիրում է, մեր մայրս ինչ է անում, ապա երբ մեզ ասեն, որ Մատթան հայր է, մենք կարող ենք ճշշտ պատկերացում ունենալ Մատծն մասին։ Սիրի փորձառությունն ձեռք ենք բերում նաեւ մեր ուսուցիչներին, ընկերներին, հոգեւոր իրավիճակ եւ նաեւ քրիստոնեական պատմություններին։ Սիրի բացակայությունը, փաստորեն, կարող է պարտաւոր հանդիսանալ Մատծն շեղված պատկեր։

Ինչպէ՛ն կարող է մարդ, որ երեք տեք մեջ ծնալիւն, հասկանալ քրիստոնեական այն կարեւոր պատկերակցութեք, որն ասում է՝ «Սիրե՛ք զմիեւեկն...»։

Ուստի յուրաքանչյուր մարդ, որդեւ զաւարարով, կենսակերպով, իրարկով բոլոր ներքուր տարվելիս, իրականութեքն

պետք է նայի՝ այս շեղումները չմոռանալով։ Արդյոք դրանքով թեթեւամտութեք չի՞ թուճակում իր կանցքը, շեղվում Մատծն ճշմարտի պատկերին, խթարական մարմնին եւ հոգու առողջութեքն։ Այո՛, եւ հեկ այս երեւոյթներով, որ մարդուր թեթեւամտութեք կարող են առաջնորդել դեմք ու քանիտ անբավարարվածություն։ Իսկ կործանումից դեմք փոխություն գաւելու համար՝ մարդ պարզապէս արտադրում է միշտ մաքուր պարեմ իր հոգու հայելին քանզի որդան մաքուր եղալ այլ այնքան ճշգրիտ ու պարզ կարողանալ Մատծն պատկերը։ Դր քան պարզ ու ճշգրիտ լինի Մատծն պատկերը, այնքան մարդու կենսաշխարհը հանգիստ կլինի քանի որ կկարողանալ պատասխանել մեր խորից սկզբում նշված երեք հարցերին՝ որտեղի՞ց եմ գալիս, ո՞րն եմ գնում, եւ որն է իմ կանցքի իմաստը։ Եվ հասկանալով իր ապրելու իմաստը՝ կարող է լորի իր կանցքը, կանխատի արհասարակ մարդու արժեքը եւ կկկի թրիստոնեական կանցքն ապրել։

Էդգար ՔՐԻՍՏՈՆԻԱՆ
Պարզապէս ձեռնարկի ասում

ՔՐԻՍՏՈՆԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Կրօնական, մշակութային, լրատվական երկշաբաթաթերթ

Գլխավոր
Սարգիս Մկրտչ Քելիմանյան

Գրասրահային
Ս. Եղիշանյան ԲԿ եւ «Քրիստոնեական» բերդի խմբագրութեք

Գլխավոր խմբագիր
Սարգիս Մկրտչանյան

Չափավոր վարկանիստ
Նարեկ Մարգարյան

Գրական վարկանիստ
Գրական վարկանիստ

Կարգադրական
Ս. Կարգադրական, ԲԿ

Ինտելիտ
(0+231) 54510

Ստոր. տար. 16. 11. 2005թ.

Տպագրութեք՝ 2500
Գինը՝ 50 դրամ